Journal of Local Governance and Innovation : Vol. 9 No. 1 (2025) : January-April
วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น : ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 (2568) : มกราคม-เมษายน ISSN 3027-8120 (Print) ISSN 2673-0405 (Online)

แนวทางการส่งเสริมทักษะดิจิทัลสำหรับครูไทยในยุค 4.0

Developing Digital Literacy for Thai Teachers in the 4.0 Era

ทวีวัฒน์ เจระจิตติ[1*], ตระกูล จิตวัฒนากร[2], และ วงศ์วิศว์ หมื่นเทพ[3]

Thaweewat Jerachitti[1*], Trakul Chitwathanakorn[2], and Wirote Muenthep[3]

[1-3]มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ วิทยาเขตรังสิต; North Bangkok University, Rangsit Campus, Thailand.

*Corresponding Author; e-mail : jerachitti@yahoo.com

DOI : 10.14456/jlgisrru.2025.19

Received : July 5, 2024; **Revised :** January 24, 2025; **Accepted :** February 21, 2025

บทคัดย่อ (Abstract)

ปัจจุบันเทคโนโลยีด้านการศึกษามีวิวัฒนาการที่รวดเร็ว ส่งผลให้ระบบการศึกษาในหลายประเทศต้องเร่งพัฒนาให้ก้าวทันเทรนด์การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีใหม่และความต้องการของนักเรียนและครู เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและยกระดับประสบการณ์การเรียนรู้ของนักเรียน ดังนั้น การนำเทคโนโลยีดิจิทัลสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ในระบบการเรียนการสอนจึงกลายเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนระบบการศึกษาไทยให้มีความทันสมัยเพื่อตอบสนองความต้องการของครูและนักเรียนในยุค 4.0 โดยอาศัยแนวคิดการออกแบบการบริหารจัดการระบบการเรียนการสอนผ่านการวางกลยุทธ์การเปลี่ยนผ่านทางดิจิทัลในโรงเรียน รวมถึง การวางแนวทางพัฒนาทักษะดิจิทัลให้แก่ครู เช่น 1.การวางแผนการเปลี่ยนผ่านทางเทคโนโลยีดิจิทัลและแผนพัฒนาตนเอง 2.การพัฒนาทักษะดิจิทัลด้วยตนเองผ่านแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ 3.การสนับสนุนทุนการศึกษาให้ครูสามารถเรียนต่อในหลักสูตรเทคโนโลยีดิจิทัล 4.การสนับสนุนให้ครูได้เข้าร่วมอบรมและสัมมนาทักษะดิจิทัล 5.การเรียนรู้ทักษะดิจิทัลผ่านสถานการณ์จำลอง 6.การเรียนรู้ทักษะดิจิทัลผ่านห้องเรียนเสมือนจริง 7.การสนับสนุนด้านเครื่องมือ อุปกรณ์ดิจิทัล และสัญญาณอินเตอร์เน็ตความเร็วสูง 8.การสนับสนุนด้านการศึกษาดูงานหรือทัศนศึกษา 9.การสนับสนุนให้ครูได้ศึกษาและเรียนรู้จากกรณีศึกษาจริง 10.การส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนการเรียนรู้ออนไลน์สำหรับวิชาชีพครู เป็นต้น ดังนั้น บทความนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อวิเคราะห์และแนะนำแนวทางการส่งเสริมทักษะดิจิทัลสำหรับครูในยุค 4.0 เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียนและครูนำแนวทางในบทความวิชาการนี้ไปประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสมและบริบทของแต่ละโรงเรียน

คำสำคัญ (Keywords) : การเรียนรู้ทักษะดิจิทัลผ่านสถานการณ์จำลอง, ทักษะดิจิทัล, เทคโนโลยีดิจิทัลล้ำสมัย

Citation : Jerachitti, T., Chitwathanakorn, T., & Muenthep, W. (2025). Developing Digital Literacy for Thai Teachers in the 4.0 Era. *Journal of Local Governance and Innovation, 9*(1), 303-316. https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.19

Abstract

Currently, Educational technology is evolving rapidly, prompting educational systems worldwide to accelerate their development to keep pace with emerging technological trends and the evolving needs of students and teachers. As a result, the integration of modern digital technologies into teaching and learning has become a critical factor in driving the modernization of Thailand's education system to meet the demands of teachers and students in the 4.0 era. This necessitates a strategic approach to digital transformation in schools, including the development of digital skills among teachers, for instance, 1. developing a digital transformation and personal development plan, 2. self-directed digital skills development through online learning resources, 3. providing scholarships for teachers to pursue further studies in digital technology, 4. supporting teachers' participation in digital skills training and workshops, 5. learning digital skills through simulations, 6. learning digital skills through virtual classrooms, 7. providing support in terms of digital tools, equipment, and high-speed internet, 8. supporting study tours or field trips, 9. encouraging teachers to learn from real-world case studies, and 10. promoting and supporting teachers to join online learning communities for educators. Therefore, the primary objective of this article is to analyze and recommend approaches to promoting digital skills for teachers in the 4.0 era. The aim is to enable school administrators and teachers to apply these strategies in a manner that is suitable for the specific needs and context of each school.

Keywords : Learning Digital Literacy via Simulation, Digital Literacy, Advance Digital Technology

บทนำ (Introduction)

ในช่วง 30 ปี ที่ผ่านมา ประเทศไทยต้องเผชิญปัญหานานัปการ อาทิเช่น วิกฤตต้มยำกุ้ง ในปี 2540 ส่งผลให้ประเทศไทยยังไม่สามารถก้าวข้ามกับดัก “ประเทศที่มีรายได้ปานกลาง” ไปสู่ “ประเทศที่มีรายได้สูง” ได้ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะความเหลื่อมล้ำทางสังคม และระบบการศึกษาที่ยังไม่พัฒนาเทียบเท่ากับประเทศที่พัฒนาแล้วถึงแม้ว่าประเทศไทยจะมีงบประมาณด้านการศึกษาสูงถึง 325,900 ล้านบาทในปี 2566 (The Ministry of Education, 2566 : 1) แต่ระบบการศึกษาไทยยังติดกับดักด้านกลยุทธ์การพัฒนาและการนำแผนงานไปปฏิบัติใช้จริง สอดคล้องกับความเห็นของ (Leenaratch, 2017 : 78) ที่ระบุว่าประเทศไทยยังไม่ปรากฏมาตรฐานการรู้สารสนเทศดิจิทัลที่ชัดเจนที่สามารถนำมาใช้เป็นบรรทัดฐานในการศึกษาและการสอนระดับต่าง ๆ อีกทั้ง เกิดความไม่สมดุลในการพัฒนาโดยเฉพาะระบบการศึกษาไทยที่ยังเผชิญกับปัญหาเดิม ๆ อาทิเช่น ปัญหาขาดแคลนครู ครูหลายคนยังขาดทักษะดิจิทัลสมัยใหม่ๆ นอกจากนี้ปัญหาที่มักจะพบบ่อย คือ โรงเรียนหลายๆ แห่งขาดงบประมาณในด้านการสนับสนุนครูให้เข้าถึงหลักสูตร

Citation : ทวีวัฒน์ เจระจิตติ, ตระกูล จิตวัฒนากร, และ วงศ์วิศว์ หมื่นเทพ. (2568). แนวทางการส่งเสริมทักษะดิจิทัลสำหรับครูไทยในยุค 4.0. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, *9*(1), 303-316. https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.19

การพัฒนาทักษะดิจิทัล โรงเรียนยังไม่มีระบบประเมินศักยภาพด้านดิจิทัลของครูที่ได้มาตรฐาน ครูยังขาดอุปกรณ์ดิจิทัลที่ทันสมัยและสัญญาณอินเตอร์เน็ตความเร็วสูงที่มีความเสถียร ครูมีภาระงานอื่นๆ จนล้นมือ จึงไม่สามารถจัดสรรเวลามาเรียนรู้ทักษะดิจิทัล เช่น ครูต้องเตรียมจัดกิจกรรมให้นักเรียนจนไม่มีเวลาไปพัฒนาทักษะดิจิทัล

อย่างไรก็ดี เทคโนโลยีดิจิทัลสมัยใหม่ได้เข้ามามีอิทธิพลและบทบาทสำคัญในชีวิตการทำงานและการเรียนรู้ของมนุษย์อย่างที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ โดย Gamegaman (2020 : 27) ระบุว่า เทคโนโลยีดิจิทัลได้เข้ามามีบทบาทกับเยาวชนคนรุ่นใหม่ หรือที่เรียกว่า “ดิจิทัลเนทีฟ” กล่าวคือ กลุ่มเยาวชนที่เป็น Gen Z ซึ่งมีความคล่องในการใช้สื่อดิจิทัลในเครือข่ายสังคม ชอบแสวงหาโอกาส มักพึ่งพาตนเอง มีศักยภาพในการเรียนรู้และการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลล้ำสมัย เช่น การใช้ Smartphone ในการค้นหาข้อมูลผ่าน ChatGPT เป็นต้น ดังนั้น จะเห็นได้ว่า เยาวชนคนรุ่นใหม่ที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนมัธยมและมหาวิทยาลัยมีความสนใจในเทคโนโลยีดิจิทัลในระดับที่สูงกว่านักเรียนในยุคก่อนๆ และมักสอบถามครู รวมถึงเรียกร้องให้ครูใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในกระบวนการเรียนการสอนทั้งภายในชั้นเรียนและในโลกออนไลน์ ครูจึงควรพัฒนาตนเองให้มีระดับทักษะดิจิทัลที่สูงขึ้นตามวิวัฒนาการทางเทคโนโลยีที่แปรผันไปอย่างรวดเร็ว และควรพัฒนาความฉลาดทางดิจิทัล เข้าใจบทบาท ประโยชน์และโทษ รวมถึงเล็งเห็นความสำคัญของการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในกระบวนการเรียนการสอน เลือกใช้และสร้างสื่อและเทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างเหมาะ สมกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละช่วงวัย (Nitiwaratsakul et al., 2022 : 2)

ทั้งนี้ ครูในประเทศไทยหลายคนประสบกับปัญหาด้านการปรับตัวเข้ากับเทคโนโลยีดิจิทัลสมัยใหม่ที่มีวิวัฒนาการที่รวดเร็วและมีค่าใช้จ่ายในการเปลี่ยนไปใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีสมัยใหม่ค่อนข้างสูง นอกจากนี้ ปัญหาที่มักพบบ่อยในกลุ่มครู คือ ครูที่ไม่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนไม่มีระบบการประเมินศักยภาพและความรู้ด้านดิจิทัล ไม่มีการปูพื้นฐานความรู้ด้านดิจิทัลที่ถูกต้อง หลักสูตรทักษะดิจิทัลที่เรียนไม่ตรงกับความต้องการกับการใช้งานจริง และเมื่อเข้าไปเรียนแล้ว ไม่ได้นำทักษะดิจิทัลที่เรียนไปใช้จริง จึงถือว่าเป็นการสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายและเวลา นอกจากนี้ เมื่อครูมีอายุที่สูงขึ้น ระดับความอยากรู้อยากเห็นและความต้องการเรียนรู้ทักษะดิจิทัลสมัยใหม่กลับลดน้อยลง สวนทางยุคดิจิทัล 4.0 ที่ผลักดันให้ครูและนักเรียนต้องเข้าถึงและใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลสมัยใหม่ในระดับที่สูงขึ้น จึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องให้ความสำคัญ และหาความสมดุลด้านการพัฒนาทักษะดิจิทัลให้แก่ครูในรูปแบบรายบุคคล เนื่องจากการลงทุนพัฒนาทักษะดิจิทัลจำเป็นต้องมีการวางแผนให้ตรงกับการใช้งานของครู อีกทั้ง ต้องมีการทำสำรวจความต้องการด้านการใช้งานสารสนเทศ การประเมินสารสนเทศและผลการนำทักษะดิจิทัลที่เรียนไปใช้งานจริงกับนักเรียน (Leenaratch, 2017 : 81)

ทั้งนี้ ในยุค 4.0 เทคโนโลยีดิจิทัล การเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลถือว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นและสำคัญมากเพราะเทคโนโลยีกลายเป็นปัจจัยสำคัญในการทำงานและการใช้ชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ เทคโนโลยีสมัยใหม่ยังช่วยลดภาระ เวลาและขั้นตอนการทำงาน อีกทั้ง ส่งเสริมให้กระบวนการสอนและการบริหารจัดการหลักสูตรของครูมีประสิทธิภาพ โปร่งใสและเป็นธรรมกับทุกฝ่าย อีกทั้ง สามารถยกระดับ

Citation : Jerachitti, T., Chitwathanakorn, T., & Muenthep, W. (2025). Developing Digital Literacy for Thai Teachers in the 4.0 Era. *Journal of Local Governance and Innovation, 9*(1), 303-316. https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.19

ประสบการณ์การเรียนรู้ของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น เช่น เพิ่มความน่าสนใจ ความสนุก ทำให้เข้าใจเนื้อหาง่ายขึ้น นอกจากนี้ เทคโนโลยีการเรียนการสอนดิจิทัลสมัยใหม่ยังช่วยครูวิเคราะห์การเรียนรู้ของนักเรียนทั้งแบบรายคน หรือแบบองค์รวมผ่านเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ได้อย่างแม่นยำ รวมไปถึง สร้างแรงบันดาลใจและกำหนดทิศทางการศึกษาของนักเรียนให้ตรงกับความต้องการของผนักเรียน

เนื้อหา (Content)

1.ทักษะดิจิทัล

1.1 ความหมายของทักษะดิจิทัล (Digital Skills)

ปัจจุบันทักษะดิจิทัลมีความหมายที่หลากหลายและแตกแขนงออกเป็นทักษะดิจิทัลพิเศษอีกหลายประเภท อาทิเช่น ทักษะดิจิทัล คือ ทักษะในการนำเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบัน อาทิเช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ แทปแลต โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และสื่อออนไลน์มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการสื่อสาร การปฏิบัติงาน และการทำงานร่วมกัน หรือใช้เพื่อพัฒนากระบวนการทำงาน หรือระบบงานในองค์กรให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพ โดยทักษะดังกล่าวครอบคลุมความสามารถ 4 มิติ เช่น 1.การใช้ 2.เข้าใจ 3.การสร้าง และ 4.การเข้าถึง เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ (The Office of the Civil Service Commission, 2023 : 1)

นอกจากนี้ ปัจจุบันมีการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลล้ำสมัยที่หลากหลาย บุคลากรจึงจำเป็นต้องพัฒนาทักษะดิจิทัล เช่น ทักษะด้านการใช้แชทบอตอัจฉริยะ ทักษะการเขียนคำสั่ง Prompt เป็นต้น ซึ่งจากการศึกษา พบว่า ทักษะดิจิทัลในยุค 4.0 ยังคงมีความหมายที่เกี่ยวโยงกับเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเครือข่ายอินเตอร์เน็ต อาทิเช่น ทักษะดิจิทัล คือ ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ ระบบเครือข่าย โปรแกรมคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์เคลื่อนที่และเครื่องมือดิจิทัลในการสืบค้น รวบรวม ประมวลผล ใช้งาน และจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ สามารถสร้างงานและนำเสนองานได้อย่างชำนาญ เข้าใจข้อมูลที่ซับซ้อน เข้าถึงค้นหา และใช้บริการบนอินเตอร์เน็ตได้ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการคิดอย่างมีวิจารณญาณและความคิดเชิงสร้างสรรค์ สามารถประเมินความเชื่อมโยงและแยกแยะความจริงออกจากโลกเสมือนจริงได้ รวมถึง สามารถทำงานแบบออนไลน์ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด (Panyanikul et al., 2020 : 8)

จึงสรุปได้ว่า ทักษะดิจิทัลในยุค 4.0 มีความหมายที่ครอบคลุมไปถึง 1.การใช้ 2.เข้าใจ 3.การสร้าง และ 4.การเข้าถึง เทคโนโลยีดิจิทัลสมัยใหม่ โดยผู้ใช้งานสามารถใช้อุปกรณ์ เช่น คอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน ร่วมกับสัญญาณอินเตอร์เน็ตในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลการเรียนรู้ ห้องเรียนออนไลน์ รวมไปถึง ทำงานร่วมกัน นอกจากนี้ ทักษะดิจิทัลในยุค 4.0 มีความแตกต่างไปจากทักษะดิจิทัลในยุคก่อนๆ เนื่องจากเป็นยุคที่เทคโนโลยีมีขีดความสามารถในการทำงานที่รวดเร็วและฉลาดมากขึ้น อีกทั้ง สามารถช่วยให้ครูทำงานได้ง่ายและมีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การสั่งและรับการบ้านจากผู้เรียน การจัดสอบออนไลน์ เป็นต้น ดังนั้น ครูที่ประสงค์จะใช้งานอุปกรณ์เทคโนโลยีสมัยใหม่จึงต้องมีการฝึกฝนทักษะดิจิทัลอยู่เสมอเพื่อเพิ่มขีด

Citation : ทวีวัฒน์ เจระจิตติ, ตระกูล จิตวัฒนากร, และ วงศ์วิศว์ หมื่นเทพ. (2568). แนวทางการส่งเสริมทักษะดิจิทัลสำหรับครูไทยในยุค 4.0. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, *9*(1), 303-316. https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.19

ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี และทำงานผ่านเครือข่ายออนไลน์ร่วมกับนักเรียนและผู้อื่นจากที่ใดก็ได้ นอกจากนี้ ทักษะดิจิทัลสมัยใหม่ยังมีขีดความสามารถในด้านการสร้างสรรค์งานใหม่ ๆ ที่หลากหลาย อาทิ เช่น การใช้แชทบอตอัจฉริยะ DALL.E 2 เพื่อออกแบบและสร้างภาพกราฟฟิกส์ เป็นต้น

1.2 องค์ประกอบของทักษะดิจิทัล

องค์ประกอบทักษะดิจิทัลถือเป็นพื้นฐานและเป็นทักษะสำคัญที่ช่วยให้ครูสามารถเข้าถึงและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสมัยใหม่ในการปฏิบัติงาน สื่อสาร และทำงานร่วมกับครู นักเรียนและผู้ปกครองในลักษณะ “ทำน้อยแต่ได้มาก” หรือ “Work less, but get more impact” อีกทั้ง ยังก่อให้เกิดประสิทธิภาพกับการจัดการเรียนการสอน เสริมสร้างให้เกิดคุณค่าร่วมกัน (Value Co-creation) ด้านการเรียนรู้ระหว่างครูและนักเรียน และสร้างความคุ้มค่าในด้านการประหยัดค่าใช้จ่ายให้แก่โรงเรียน โดยเฉพาะในด้านการดำเนินงาน (Economy of Scale) (Arnuttrakul, 2021 : 6)

อย่างไรก็ดี องค์ประกอบที่สำคัญของทักษะดิจิทัล คือ 1.ความสามารถ 2.ความรู้ 3.ประสบการณ์ และ 4.คุณลักษณะ (The Office of the Civil Service Commission, 2023 : 2) ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีความสำคัญต่อผู้ใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลในยุค 4.0 เช่น ในส่วนของความสามารถ ผู้ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลต้องมีขีดความสามารถในการนำทักษะดิจิทัลไปปฏิบัติใช้จริงในงานของตนตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ด้านความรู้ ผู้ใช้ต้องมีความรู้ทั้งในเชิงวิชาการและวิชาชีพเพื่อนำมาผนวกกับทักษะดิจิทัลในการปฏิบัติหน้าที่ ด้านประสบการณ์ ผู้ใช้สามารถนำประสบการณ์การทำงานมาผนวกกับทักษะดิจิทัลสมัยใหม่เพื่อพัฒนางานของตนให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นเพื่อช่วยองค์กรประหยัดค่าใช้จ่ายและเวลา และด้านคุณลักษณะ ผู้ใช้สามารถนำแรงจูงใจที่ตนมีและความชอบส่วนบุคคลเพื่อนำมาผนวกกับทักษะดิจิทัลในการสร้างสรรค์งานใหม่ ๆ ในการปฏิบัติหน้าที่ของตน

อย่างไรก็ดี นอกจากองค์ประกอบของทักษะดิจิทัล ผู้ใช้งานจำเป็นจะต้องมีอุปกรณ์เทคโนโลยีดิจิทัลสมัยใหม่ สัญญาณอินเตอร์เน็ตความเร็วสูงที่มีความเสถียร และแอปพลิเคชันที่ครูและนักเรียนสามารถเข้าถึงได้ง่ายและเหมาะกับบริบทของนักเรียน รองรับอุปกรณ์สมัยใหม่ สะดวกต่อการเรียนได้ทุกที่ ทุกเวลา (Sungkagalow et al., 2022 : 1) เนื่องจาก 4 องค์ประกอบของทักษะดิจิทัล ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ครูและนักเรียนต้องใช้ในการเชื่อมต่อไปยังแหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้ในเครือข่ายอินเตอร์เน็ตเพื่อค้นคว้าข้อมูล เรียนรู้และปฏิสัมพันธ์กันในโลกออนไลน์ อีกทั้ง เป็นการพัฒนาทักษะในด้านการใช้งานอุปกรณ์ดิจิทัลสมัยใหม่ การเข้าถึงแพลตฟอร์มที่มีขีดความสามารถที่หลากหลายและระบบงานออนไลน์ และร่วมกันสร้างสรรค์ชิ้นงานใหม่ ๆ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อพัฒนาการด้านเรียนรู้ของนักเรียน

จึงสรุปได้ว่า องค์ประกอบที่สำคัญของทักษะดิจิทัลมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) ความสามารถ (2) ความรู้ (3) ประสบการณ์ และ (4) คุณลักษณะ นอกจากนี้ มี 3 องค์ประกอบย่อยที่ครูต้องมีในการนำทักษะดิจิทัลไปใช้ ได้แก่ (1) อุปกรณ์เทคโนโลยีดิจิทัลสมัยใหม่ (2) สัญญาณอินเตอร์เน็ตความเร็วสูงที่มีความเสถียร และ (3) แอปพลิเคชัน โดยครูจำเป็นจะต้องมี 4 องค์ประกอบหลักและสามารถเข้าเข้าถึง 3 องค์ประกอบ

Citation : Jerachitti, T., Chitwathanakorn, T., & Muenthep, W. (2025). Developing Digital Literacy for Thai Teachers in the 4.0 Era. *Journal of Local Governance and Innovation, 9*(1), 303-316. https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.19

ย่อยเพื่อเรียนรู้และนำเทคโนโลยีดิจิทัลไปปฏิบัติหน้าที่ในการสร้างสรรค์งานและสอนนักเรียน และทำงานร่วมกับนักเรียนและครูในโลกออนไลน์

2. ทักษะดิจิทัลสำหรับครู

เทคโนโลยีดิจิทัลสมัยใหม่ได้เข้ามามีบทบาทในโรงเรียนมากยิ่งขึ้นในยุค 4.0 เนื่องจาก หลักสูตรการเรียนรู้ของนักเรียนมีการนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความรวดเร็วในการการเรียนการสอนและการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน โดยเฉพาะหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติจำนวนมหาศาลที่ต้องใช้ระบบคอมพิวเตอร์ในการคำนวน และวิเคราะห์ตัวเลข ดังนั้น ทักษะดิจิทัลถือเป็นทักษะพื้นฐานสำหรับครูในยุค 4.0 และเป็นทักษะการสอนประเภทหนึ่งที่มีความจำเป็นและสำคัญสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบไร้ขอบเขตโดยไม่จำกัดอยู่เพียงการสอนภายในห้องเรียน ซึ่งครูในยุค 4.0 ควรพัฒนา 5 ทักษะสำคัญ ได้แก่ (1) ทักษะการประยุกต์เทคโนโลยีสารสนเทศในการสอนได้อย่างเหมาะสม เช่น การใช้คอมพิวเตอร์และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ในกระบวนการสอน (2) ทักษะการพัฒนาสื่อ/นวัตกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อออกแบบ สร้างชิ้นงานและประเมินสื่อเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ (3) ทักษะการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายและน่าเชื่อถือ เช่น การค้นหาสารสนเทศจากแหล่งหรือฐานข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ (4) ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารทำงานร่วมกับบุคคลอื่น เช่น การเข้าใช้งานแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อสร้างห้องเรียนออนไลน์ และ (5) ทักษะการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างปลอดภัย อาทิเช่น การกำหนดสิทธิการเข้าถึง และกำหนดรหัสผ่านอย่างถูกต้องและปลอดภัยโดยใช้รหัสความยาวอย่างน้อย 12-14 ตัวอักษรประกอบกับตัวเลข เป็นต้น (Arnuttrakul, 2021 : 1)

นอกจากนี้ ครูในยุค 4.0 ควรมีขีดความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อเข้าถึงเครือข่ายออนไลน์และทำงานร่วมกับครูและนักเรียนได้ทุกที่ทุกเวลา เพราะในยุค 4.0 โลกแห่งการเรียนรู้ได้เปิดพื้นที่กว้างมากกว่าการเรียนภายในห้องเรียน หรืออ่านหนังสือในห้องสมุด อีกทั้ง ครูและนักเรียนสามารถเข้าไปเรียนรู้ค้นคว้าหาความรู้ใหม่ๆ ทำกิจกรรมและทำงานร่วมกันเพื่อยกระดับประสบการณ์การเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้น เช่น การร่วมกันเล่นเกมออนไลน์แบบถามตอบเพื่อให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ข้อมูลใหม่ๆ และกลับมาตอบคำถามในเกมออนไลน์ เป็นต้น

ในการนี้ การพัฒนาทักษะดิจิทัลของครูจำเป็นจะต้องมีปัจจัยอื่นๆ มาช่วยขับเคลื่อน เช่น การจัดสรรงบประมาณให้เหมาะกับจำนวนครู การส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจในการสอนและพัฒนาทักษะดิจิทัลใหม่ๆ ให้แก่ครูอย่างต่อเนื่อง รวมทั้ง การสร้างโอกาสและความก้าวหน้าในวิชาชีพครู การเปิดโอกาสให้ครูได้เข้ารับการประเมินระดับทักษะดิจิทัลอย่างน้อยปีละ 1 ครั้งเพื่อหาช่องว่างด้านทักษะดิจิทัล การเปิดโอกาสให้ครูได้เลือกเข้าอบรมในหลักสูตรการพัฒนาทักษะดิจิทัลที่ตนต้องการ และมีความเหมาะสมด้านงบประมาณและเวลา เป็นต้น

จึงสรุปได้ว่า ครูในยุค 4.0 ต้องมีขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสมัยใหม่ประกอบกับทักษะอื่น ๆ ในการสอน อาทิเช่น (1) ทักษะการประยุกต์เทคโนโลยีสารสนเทศในการสอนได้อย่างเหมาะสม (2) ทักษะ

Citation : ทวีวัฒน์ เจระจิตติ, ตระกูล จิตวัฒนากร, และ วงศ์วิศว์ หมื่นเทพ. (2568). แนวทางการส่งเสริมทักษะดิจิทัลสำหรับครูไทยในยุค 4.0. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, *9*(1), 303-316. https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.19

การพัฒนาสื่อ/นวัตกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน (3) ทักษะการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายและน่าเชื่อถือ (4) ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารทำงานร่วมกับบุคคลอื่น และ (5) ทักษะการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างปลอดภัย นอกจากนี้ ครูควรได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียนให้ได้รับการประเมินทักษะดิจิทัลเพื่อค้นหาช่องว่างด้านทักษะดิจิทัล และควรมีสิทธิเลือกหลักสูตรการพัฒนาทักษะดิจิทัลได้ด้วยตนเอง

3. แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาทักษะดิจิทัลสำหรับครูในยุค 4.0

การส่งเสริมและพัฒนาทักษะดิจิทัลให้แก่ครูเพื่อก้าวทันเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่มีวิวัฒนาการที่รวดเร็วนั้นถือเป็นสิ่งที่ท้าทายในวงการการศึกษาไทย เนื่องจากมีองค์ประกอบพื้นฐานที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องให้ความสำคัญ อาทิเช่น (1) ความต้องการเรียนรู้และพัฒนาทักษะดิจิทัลของครูแต่ละคนมีความแตกต่างกัน (2) ศักยภาพการเรียนรู้และพื้นฐานความรู้ด้านดิจิทัลของครูแต่ละคนมีความแตกต่างกัน (3) งานและวิธีการสอนของครูแต่ละคนมีสไตล์การสอนและใช้วิธีการสอนที่แตกต่างกัน (4) งบประมาณของโรงเรียนมีจำกัดจนไม่สามารถเปิดโอกาสให้ครูทุกคนได้พัฒนาทักษะดิจิทัลไปพร้อมๆ กัน (5) เวลาที่ครูแต่ละคนสามารถจัดสรรมาเรียนรู้ทักษะดิจิทัลมีไม่เท่ากัน และไม่ตรงกัน เป็นต้น ดังนั้น ปัจจัยเหล่านี้มีความท้าทายและสำคัญต่อการตัดสินใจต่อผู้บริหารโรงเรียน โดยเฉพาะ ในการวางแผนกลยุทธ์การส่งเสริมและพัฒนาทักษะดิจิทัลให้แก่ครู ในการนี้ แนวทางการส่งเสริมทักษะดิจิทัลในยุค 4.0 ที่ถูกนำมาประยุกต์ใช้โรงเรียน มักมีแบบแผนที่ผสมผสานระหว่างการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ภายนอก ดังนี้

3.1 การวางแผนการเปลี่ยนผ่านทางเทคโนโลยี

การวางแผนการเปลี่ยนผ่านทางเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับโรงเรียน (Digital Technology Transformation Plan for School) ถือเป็นกุญแจสำคัญในลำดับต้น ๆ เนื่องจากเทคโนโลยีด้านการศึกษามีวิวัฒนาการที่รวดเร็ว ส่งผลให้โรงเรียนที่ให้ความสำคัญด้านกระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพต้องทบทวนเทรนด์การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีเป็นประจำทุกปี และนำปัจจัยการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีมากำหนดเป็นแผนการเปลี่ยนผ่านทางเทคโนโลยีสำหรับโรงเรียน ซึ่งแผนฯ ควรมีปัจจัยหลัก ดังนี้ (1) กำหนดเป้าหมายการลงทุนและใช้งานเทคโนโลยี โดย ให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูร่วมกันกำหนดเป้าหมายการเปลี่ยนผ่านด้านการเรียนการสอนจากแบบดั้งเดิมไปสู่การเรียนการสอนสมัยใหม่แบบดิจิทัลที่มุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสมัยใหม่ในระบบการเรียนการสอน มีความเหมาะสมกับงบประมาณและตรงกับวัตถุประสงค์การใช้งานของครู ความต้องการของนักเรียนและผู้ปกครอง (2) เรียนรู้ที่จะเลิกเรียนทักษะเก่า (Unlearn) และ เรียนรู้ทักษะใหม่ๆ เนื่องจากเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว ครูจึงจำเป็นต้องเลิกเรียนรู้ทักษะเก่าๆ ที่หมดยุคและเริ่มเรียนรู้ทักษะดิจิทัลใหม่ๆ เพื่อ ต่อยอดความรู้และทักษะเดิมที่มีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น อาทิเช่น การเขียนคำสั่ง prompt ในแชทบอตอัจฉริยะ ChatGPT เพื่อใช้คำนวณ และแปลภาษาต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว และ (3) การวางแผนจัดหาเทคโนโลยีทางการศึกษาสมัยใหม่ (EdTech) เพื่อนำมาใช้ภายในโรงเรียน อาทิเช่น การสร้างห้องเรียนออนไลน์เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้หลักสูตรใหม่ๆ และทำข้อสอบออนไลน์ (Srifah, 2022 : 1) (4) การวางแผนการพัฒนาตนเอง (Individual Development

Citation : Jerachitti, T., Chitwathanakorn, T., & Muenthep, W. (2025). Developing Digital Literacy for Thai Teachers in the 4.0 Era. *Journal of Local Governance and Innovation, 9*(1), 303-316. https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.19

Plan: IDP) เพื่อระบุความต้องการและเป้าหมายของการพัฒนาทักษะดิจิทัล พร้อมทั้งกำหนดวิธีการหรือแนวทางการพัฒนาทักษะดิจิทัล เป็นอีกหนึ่งจุดเริ่มต้นที่ครูสามารถกระทำได้ เพื่อใช้เป็นแผนที่นำไปสู่การเข้าร่วมหลักสูตรการพัฒนาทักษะดิจิทัลที่ตนต้องการ

3.2 การพัฒนาทักษะดิจิทัล

การพัฒนาทักษะดิจิทัลด้วยตนเองผ่านแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ ต้องคำนึงถึงทักษะที่ถูกระบุไว้ใน IDP ที่ถูกจัดทำขึ้น โดย ครูสามารถนำแนวทางการเรียนรู้ในสัดส่วน 70:20:10 มาใช้ โดย 70% เป็นการลงมือปฏิบัติจริง 20% เป็นการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมผ่านการสอนของครูหรือผู้สอน หรือการปฏิสัมพันธ์ และ อีก 10% ได้เรียนรู้จากการเข้าฝึกอบรม (Sawadtungkarn, 2018 : 1) ทั้งนี้ ครูควรจัดสรรเวลาพัฒนาทักษะดิจิทัลให้เหมาะสมกับเวลาการทำงานและความถนัดของตนเอง ซึ่งครูควรมีวินัยในการเข้าฝึกอบรมด้วยตนเองผ่านหลักสูตร e-learning (i.e. OCSC learning) หรือ จากดิจิทัลแพลทฟอร์มการเรียนรู้แบบออนไลน์ เช่น E-book, Youtube.com, Facebook Fan page แล้วนำความรู้และทักษะดิจิทัลที่ได้มาฝึกปฏิบัติกับสถานการณ์จริงในห้องเรียน เป็นต้น ทั้งนี้ การเรียนรู้ด้วยตนเอง ถือเป็นการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับยุค 4.0 เนื่องจากครูสามารถเลือกเรียนหลักสูตรตามความต้องการและเป้าหมายของตน อีกทั้ง ยังเป็นการฝึกใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่และแก้ปัญหาด้วยตนเองไปในคราวเดียวกัน

ครูสามารถจัดสรรเวลาอย่างน้อยอาทิตย์ละสองถึงสามชั่วโมงเพื่อเข้าไปเรียนรู้การใช้งานแอปพลิเคชันและเว็บไซต์เพื่อการสอนด้วยตนเอง อาทิเช่น Slidesgo, OpenAI, Alisa A.I. Eduaide.A.I., Curipod, AudioPen และ CANVA Magic Write รวมถึง Google Workspace, Line application, Kahoot, ClassDojo, Plicker, Quizizz, ระบบคลังบทเรียนออนไลน์แบบเปิด หรือ Massive Open Online Courses (MOOC), Open Educational Resources (OER), Facebook หรือ Youtube ที่เปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนจากทั่วทุกมุมโลกได้เข้าถึงองค์ความรู้ต่างๆ ผ่านระบบออนไลน์แบบทุกที่และทุกเวลา เป็นต้น นอกจากนี้ ครูจำเป็นต้องเรียนรู้เพื่อปรับเปลี่ยนวิธีการสอนและพัฒนาทักษะที่จำเป็น คือ (E-Teacher) ซึ่งครูต้องมีทักษะในการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยจัดการเรียนการสอน และจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อช่วยกระตุ้นความสนใจให้แก่นักเรียน (Nitiwaratsakul et al., 2023 : 684)

3.3 การสนับสนุนทุนให้ครูศึกษาต่อในหลักสูตรเทคโนโลยีดิจิทัล

การสนับสนุนทุนการศึกษาให้ครูสามารถเรียนต่อในหลักสูตรเทคโนโลยีดิจิทัลจากสถาบันที่น่าเชื่อถือ หรือบริษัทเอกชน เป็นอีกวิธีหนึ่งที่สามารถช่วยพัฒนาทักษะดิจิทัลใหม่ๆ ของครูให้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้มาเผยแพร่ต่อให้กลุ่มครูในโรงเรียนที่สนใจเรียนรู้ทักษะดิจิทัลใหม่ ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนควรจัดสรรงบประมาณเพื่อยกระดับทักษะดิจิทัลสำหรับครู โดยเปิดโอกาสให้ครูที่ผ่านหลักเกณฑ์และกระบวนการคัดเลือกได้ศึกษาต่อในหลักสูตรเทคโนโลยีดิจิทัลที่ครูสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในโรงเรียนให้เกิดเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน และการเรียนรู้ของนักเรียน ทั้งนี้ ครูที่มีอายุมากอาจจะยังไม่ถนัดใช้คอมพิวเตอร์ จึงจำเป็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญช่วยเหลือและให้คำแนะนำ โดยจะเห็นได้ว่าปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทและอิทธิพลต่อเพิ่มเติม ดังนั้น ครูต้องใช้ความพยายามในการ

Citation : ทวีวัฒน์ เจระจิตติ, ตระกูล จิตวัฒนากร, และ วงศ์วิศว์ หมื่นเทพ. (2568). แนวทางการส่งเสริมทักษะดิจิทัลสำหรับครูไทยในยุค 4.0. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, *9*(1), 303-316. https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.19

ติดตาม ศึกษา และทำความเข้าใจแนวทางและการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลล้ำสมัย เพื่อที่จะนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ในการเรียนการสอนและการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสมต่อไปในยุคปัจจุบันและในอนาคตเพื่อการสอนที่ทันสมัย (Nitiwaratsakul et al., 2023 : 682)

3.4 การฝึกอบรมและสัมมนา

การสนับสนับให้ครูได้ใช้เวลาเข้าร่วมอบรมและสัมมนาทักษะดิจิทัล จะช่วยให้ครูได้เรียนรู้ทักษะดิจิทัลใหม่ๆ เช่น การอบรมสัมมนาในหัวข้อการใช้ DALL.E.2 เพื่อออกแบบภาพกราฟิก เป็นต้น เพื่อพัฒนาความรู้ ความคิด ขีดความสามารถด้านดิจิทัลและความสร้างสรรค์ให้ดียิ่งขึ้น โดย การเข้าร่วมอบรมและสัมมนาถือเป็นการเปิดโอกาสให้ครูได้เรียนรู้ สอบถามข้อมูล และให้ความเห็นจากมุมผู้ใช้งานได้อีกเช่นกัน การฝึกอบรมเป็นอีกหนึ่งวิธีในการพัฒนาบุคคลให้มีความรู้ ความเข้าใจ มีความสามารถ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะ เกิดเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงาน โดยใช้กลวิธีที่เหมาะสมในการสร้างประสบการณ์จากการฝึกปฏิบัติจริงของผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมเพื่อการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาองค์กร นอกจากนี้ การสัมมนาเป็นการประชุมที่สมาชิกผู้เข้าร่วมประชุมเป็นผู้มีความรู้ ความสนใจในเรื่องเดียวกันมาร่วมปรึกษาหารือร่วมกันคิดแก้ปัญหา แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น ประสบการณ์ ทัศนคติ มีการรับฟังแนวคิดประสบการณ์จากวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ หรือ ผู้รู้ที่มีประสบการณ์เพื่อร่วมกันให้ข้อมูล ร่วมกันวิเคราะห์ ตัดสินใจเพื่อหาข้อสรุป และร่วมกันเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ถูกต้องและเหมาะสมกับสถานการณ์ (Chaowiwat, 2022 : 38)

3.5 การเรียนรู้ทักษะดิจิทัลผ่านสถานการณ์จำลอง (Learning Digital Literacy via Simulation)

การสร้างสถานการณ์จำลองบนโลกออนไลน์เพื่อให้ครูได้เรียนรู้และใช้ทักษะดิจิทัลเป็นอีกหนึ่งวิธีที่ทำให้ครูได้นำทักษะดิจิทัลไปใช้ร่วมกับทักษะการคิดวิเคราะห์ เพื่อแก้ปัญหา นอกจากนี้ การสร้างสถานการณ์ เช่น การกำหนดให้ครูสร้างแบบฟอร์ม online survey ผ่านแอปพลิเคชัน Google form เพื่อเก็บข้อมูลจากนักเรียนภายใน 1 ชม. จะช่วยให้ครูเรียนรู้ทักษะการสร้างแบบฟอร์มและจัดทำเป็น link และ QR Code เพื่อส่งต่อให้นักเรียนผ่านอีเมลและตอบข้อคำถาม อีกทั้ง นำคำตอบมาวิเคราะห์เพื่อแก้ไขปัญหาและหาคำตอบที่ตอบโจทย์ได้ตรงที่สุด

ข้อดีของการเปิดโอกาสให้ครูได้เรียนรู้ผ่านสถานการณ์จำลอง คือ ครูจะถูกท้าทายจากโจทย์ที่ตนอาจจะไม่เคยพบเจอมาก่อน ส่งผลให้ครูต้องใช้สมาธิในการวิเคราะห์ข้อมูลจากสถานการณ์จำลอง หาทางแก้ไขและตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาจากโจทย์ที่ต้องเผชิญ ซึ่งสถานการณ์จำลองส่วนใหญ่มักมีเวลาจำกัด ทำให้ครูต้องใช้ทักษะและความคิดที่รวดเร็ว นอกจากนี้ ครูยังสามารถพัฒนาสมรรถนะและทักษะการทำงานเป็นทีม การบริหารคนและเวลาที่แตกต่างกัน การสร้างสัมพันธ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อต้องการความร่วมมือและการประสานงานที่ดีกับชุมชน ผู้ปกครอง เป็นต้น (Chaowiwat, 2022 : 40)

3.6 การเรียนรู้ทักษะดิจิทัลรูปแบบใหม่

การสร้างห้องเรียนและหลักสูตรในโลกเสมือนจริงในโลกออนไลน์เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ช่วยสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่สนุกและเข้าใจง่ายให้แก่ครู โดยครูหลายๆ คนสามารถเข้าห้องเรียนในโลกเสมือน

Citation : Jerachitti, T., Chitwathanakorn, T., & Muenthep, W. (2025). Developing Digital Literacy for Thai Teachers in the 4.0 Era. *Journal of Local Governance and Innovation, 9*(1), 303-316. https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.19

จริงพร้อมๆ กันได้ และยังสามารถสื่อสาร โต้ตอบ แก้ไขปัญหาร่วมกับครูรายอื่นๆ ที่เข้ามาร่วมเรียนหลักสูตรในช่วงเวลาเดียวกันในแพลตฟอร์มห้องเรียนเสมือนจริง ทำให้ครูได้เรียนรู้ทักษะดิจิทัลสมัยใหม่ไปพร้อมๆ กัน เช่น การเดินทัวร์สถานที่ประวัติศาสตร์ในห้องเรียนเสมือนจริง เป็นต้น

การเรียนรู้ผ่านห้องเสมือนจริงเหมาะสำหรับการเรียนรู้ที่มีการสื่อสาร โต้ตอบ มีการมองเห็นผู้สอนและผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความมุ่งมั่นในการเรียนรู้เสมือนอยู่ในห้องเรียนจริงๆ (Chaowiwat, 2022 : 40) ดังนั้น การเรียนรู้ผ่านห้องเสมือนจริงจึงเป็นอีกหนึ่งวิธีการเรียนรู้ทักษะดิจิทัลที่เปิดโอกาสให้ครูได้พัฒนาทักษะการสร้างสรรค์งานโดยใช้ทักษะดิจิทัลสมัยใหม่เพื่อออกแบบและสร้างเนื้อหาหลักสูตรแบบดิจิทัลควบคู่กันไป

3.7 การสนับสนุนด้านเครื่องมือ

โรงเรียนควรสนับสนุนด้านเครื่องมือ อุปกรณ์ดิจิทัล เช่น สมาร์ทโฟน แล็ปท็อปคอมพิวเตอร์ ให้เพียงพอต่อจำนวนครู การจัดหาบริการสัญญาณอินเตอร์เน็ตความเร็วสูงให้แก่ครูเพื่อใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ เนื่องจากเครื่องมือ อุปกรณ์ดิจิทัล สัญญาณอินเตอร์เน็ตความเร็วสูงเป็นปัจจัยสำคัญในการเชื่อมต่อระหว่างอุปกรณ์ดิจิทัลกับฐานข้อมูลและแพลตฟอร์มการเรียนรู้ต่างๆ และยังเป็นสะพานที่ช่วยให้ครูได้เข้าถึงและเรียนรู้องค์ความรู้ใหม่ๆ จากการใช้อุปกรณ์ดิจิทัล ดังนั้น หากโรงเรียนมีการจัดซื้อจัดหา เครื่องมือ อุปกรณ์ดิจิทัล และติดตั้งสัญญาณอินเตอร์เน็ตความเร็วสูงที่มีความเสถียร ครูสามารถเรียนรู้การใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ดิจิทัล และการเชื่อมต่อกับสัญญาณอินเตอร์เน็ต เพื่อสอนนักเรียนได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ ในการนี้ การเรียนรู้ของครูจำเป็นต้องมีความพร้อมด้านเครือข่ายออนไลน์ และอินเตอร์เน็ต รวมถึงอุปกรณ์การสื่อสารและการเรียนรู้เป็นอย่างดี (Chaowiwat, 2022 : 40) เนื่องจาก การเรียนการสอนสมัยใหม่จำเป็นต้องใช้องค์ประกอบเหล่านี้ในการเข้าถึงหลักสูตรการเรียนรู้ และการสอน รวมถึง สื่อสารระหว่างกันผ่านเครือข่ายออนไลน์

3.8 การสนับสนุนด้านการศึกษาดูงานหรือทัศนศึกษา

การสนับสนุนให้ครูได้เข้าร่วมโครงการศึกษาดูงานหรือทัศนศึกษาในโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยที่มีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในห้องเรียน หรือบริษัทเอกชนที่มีระบบการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถด้านดิจิทัลให้แก่บุคลากร ถือว่าเป็นหนึ่งในแนวทางการพัฒนาที่เปิดโอกาสให้ครูได้เปิดโลกทัศน์ใหม่ๆ และเรียนรู้ด้านการนำเทคโนโลยีดิจิทัลสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้กับการทำงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมถึงเป็นการสร้างแรงบันดาลใจและแรงกระตุ้นให้ครูได้พัฒนาทักษะดิจิทัลให้ทันสมัยและเป็นที่ยอมรับในกลุ่มครู นักเรียน และผู้ปกครอง โดย ปัจจุบัน มีบริษัทเอกชน โรงเรียนและมหาวิทยาลัยชั้นนำในประเทศไทยและต่างประเทศที่เปิดโอกาสให้ครูได้เข้าเยี่ยมดูงานเพื่อสอบถามและแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ อาทิเช่น AIS Academy หรือ True Corporation เป็นต้น

การเปิดโอกาสให้ครูได้เข้าร่วมโครงการศึกษาดูงานหรือทัศนศึกษาจะช่วยสร้างประสบการณ์ใหม่ๆ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการทำงานที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ดังนั้น ครูจะได้เรียนรู้เรื่องใหม่ๆ ที่ดีจากองค์กรภายนอก ซึ่งความคาดหวังของการศึกษาดูงาน คือ ต้องการให้นำแนวคิด วิธีการได้สังเกตเห็นมา

Citation : ทวีวัฒน์ เจระจิตติ, ตระกูล จิตวัฒนากร, และ วงศ์วิศว์ หมื่นเทพ. (2568). แนวทางการส่งเสริมทักษะดิจิทัลสำหรับครูไทยในยุค 4.0. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, *9*(1), 303-316. https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.19

ประยุกต์ใช้เพื่อปรับปรุงและพัฒนาตนเอง อีกทั้ง ยังสามารถนำความรู้และประสบการณ์ใหม่ๆ ที่ได้รับรู้มาปรับใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้ดีขึ้น (Chaowiwat, 2022 : 42)

3.9 การสนับสนุนให้ครูเรียนรู้ผ่านกรณีศึกษาจริง (Learn from Real-world Case Studies)

การสนับสนุนให้ครูได้ศึกษาและเรียนรู้จากกรณีศึกษาจริงที่เกิดขึ้นในอดีตจากวิทยากรพิเศษหรือบันทึกที่เป็นลายลักษณ์อักษรเป็นอีกวิธีหนึ่งที่ช่วยให้ครูได้เห็นถึงปัญหาและแนวทางการแก้ไขของครูที่มีประสบการณ์การใช้ทักษะดิจิทัลในการปลดล็อกการเรียนรู้ของนักเรียนในชั้นเรียน รวมถึงสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ใหม่ๆ ให้แก่นักเรียน ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนและครูจึงควรจัดการประชุมพิเศษ โดยเชิญครูผู้มีประสบการณ์ด้านการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้จนก่อให้เกิดผลดีต่อการเรียนรู้ของนักเรียน มาร่วมกันเสวนาเพื่อเล่าเรื่องราว ให้ข้อเสนอแนะ และสะท้อนความคิดที่เป็นประโยชน์ต่อครูในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลกับระบบการเรียนการสอนภายในโรงเรียน

การเปิดโอกาสให้ครูได้เรียนรู้ผ่านกรณีศึกษาจริงจะช่วยให้ครูพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ (problem solving skills) ผ่านเหตุการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในอดีต รวมถึง เห็นประสบการณ์การปฏิบัติของผู้อื่น โดยเรียนรู้ผ่านการวิเคราะห์ การหาวิธีแก้ปัญหาด้วยแนวคิดสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดการสะท้อนคิด (reflection) และการอภิปราย (discussion) เพื่อให้ครูได้เรียนรู้จากผู้เรียนรายอื่นๆ (Chaowiwat, 2022 : 40)

3.10 การส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูเข้าร่วมชุมชนการเรียนรู้

การส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนการเรียนรู้ออนไลน์สำหรับวิชาชีพครู หรือ Professional Learning Community (PLC) เป็นอีกหนึ่งวิธีที่ผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญและสนับสนุนให้ครูได้เข้าไปมีส่วนร่วม เนื่องจากชุมชนดังกล่าวเป็นแหล่งรวมตัวของครูจากทั่วทุกสารทิศที่มีความสนใจในด้านการพัฒนาทักษะดิจิทัลเหมือนๆ กัน เพื่อแชร์ความรู้ ประสบการณ์การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสมัยใหม่ และความเปลี่ยนแปลงในวงการดิจิทัล ซึ่งครูที่เข้าร่วมในชุมชนจะมีโอกาสได้ทำงานร่วมกันกับครูและโอกาสในการพัฒนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและต่อยอดความรู้และทักษะดิจิทัลไปพร้อมๆ กัน นอกจากนี้ ยังเป็นการเปิดโอกาสให้ครูได้นำความรู้ที่ได้ไปลงมือปฏิบัติจริงในห้องเรียนและบนแอปพลิเคชันในโลกออนไลน์ ดังนั้น ครูที่มีความสนใจด้านการพัฒนาทักษะดิจิทัลจึงควรรวมตัวกันเพื่อสร้างชุมชนการเรียนรู้ในโลกออนไลน์สำหรับวิชาชีพครู โดยใช้เว็บไซต์เป็นเครื่องมือหลัก อาทิเช่น Alludo เพื่อเป็นพื้นที่กลางในการสื่อสารและเรียนรู้ของกลุ่มครู และยังช่วยส่งเสริมให้ครูได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์ถกและแก้ปัญหา อีกทั้ง ยังช่วยส่งเสริมและผลักดันให้ครูสามารถนำเสนอมุมมองที่แตกต่างในเวทีเสวนาออนไลน์เพื่อพูดคุยเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ให้เกิดคุณค่าและก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของนักเรียน อีกทั้ง ยังสามารถเป็นแรงผลักดันให้ครูมีความกระตือรือร้นที่จะใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสมัยใหม่ในการปฏิบัติหน้าที่

สังคมแห่งการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้หากทุกคนมีความเข้าใจและยอมรับว่าการเรียนรู้มีความจำเป็นสำหรับชีวิตมนุษย์ทุกวัยตั้งแต่เกิดจนตาย การเรียนรู้ไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นในโรงเรียนหรือในสถาบันการศึกษา

Citation : Jerachitti, T., Chitwathanakorn, T., & Muenthep, W. (2025). Developing Digital Literacy for Thai Teachers in the 4.0 Era. *Journal of Local Governance and Innovation, 9*(1), 303-316. https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.19

แต่การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ในวิถีชีวิตประจำวัน เช่น ในบ้าน ในที่ทำงาน เป็นต้น อย่างไรก็ดี หลักการเรียนรู้ร่วมกันจำเป็นต้องมีการสนับสนุน ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และให้นำผลเหล่านั้นไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งเป็นวิถีร่วมกันอย่างต่อเนื่อง มีกระบวนการเรียนรู้เพื่อการแก้ไขปัญหาและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จะต้องมีการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา รวมทั้ง ต้องมีการถ่ายทอดความรู้อย่างสม่ำเสมอ (Lowhitwiseth, 2016 : 32-33)

บทสรุป (Conclusion)

ในยุค 4.0 ที่เทคโนโลยีดิจิทัลพัฒนาอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีบทบาทสำคัญในการผลักดันและยกระดับคุณภาพการศึกษา โดย มีคำแนะนำให้ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดกลยุทธ์การเปลี่ยนผ่านทางเทคโนโลยีดิจิทัลในแบบระยะสั้น (3-5 ปี) และระยะยาว (6-10 ปี) รวมถึงกำหนดแผนการยกระดับทักษะดิจิทัลของบุคลากรครูผ่านการสร้างแรงจูงใจให้ครูศึกษาเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลล้ำสมัยด้วยการให้เครดิตครูที่สามารถแสดงให้เห็นได้ว่ามีขีดความสามารถในการนำทักษะดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในระบบการเรียนการสอน เช่น ให้รางวัลประจำปีแก่ครูที่ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลล้ำสมัยในระบบการเรียนการสอนจนประสบความสำเร็จ รวมทั้ง ส่งเสริมให้ครูจัดสรรเวลาเพื่อพัฒนาทักษะดิจิทัลเพื่อทักษะดิจิทัลให้ก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัลและตรงกับความต้องการของนักเรียน ครูจำเป็นจะต้องเข้าถึงเรียนรู้ และใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลล้ำสมัยและได้รับโอกาสในการเรียนรู้ทักษะดิจิทัลผ่านประสบการณ์ใหม่ๆ ทั้งแบบออนไลน์และแบบออฟไลน์ ทั้งนี้ ผู้บริหารสามารถกำหนดแนวทางการพัฒนาทักษะดิจิทัลให้เป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาทักษะครูประจำปี รวมทั้งวางแผนการเปลี่ยนผ่านทางเทคโนโลยีไปสู่เทคโนโลยีดิจิทัลล้ำสมัย สนับสนุนให้ครูพัฒนาตนเองผ่านแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ การให้ทุนการศึกษาในหลักสูตรเทคโนโลยีดิจิทัล การเข้าร่วมอบรมสัมมนา การเรียนรู้ทักษะดิจิทัลผ่านสถานการณ์จำลองและห้องเรียนเสมือนจริง รวมถึงการสนับสนุนอุปกรณ์ดิจิทัล อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง และโอกาสศึกษาดูงาน เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ครูเรียนรู้และพัฒนาทักษะดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง การสนับสนุนเหล่านี้จะเปิดโอกาสให้ครูเติบโตในวิชาชีพและแสดงศักยภาพด้านดิจิทัลได้อย่างเต็มที่ ตอบสนองความต้องการของการศึกษาในยุคดิจิทัล อีกทั้ง ยังช่วยให้ครูและนักเรียนพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ และการทำงานร่วมกัน อย่างไรก็ดี มีข้อเสนอแนะให้ทำการวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่องการประเมินและยกระดับขีดความสามารถด้านดิจิทัล (Digital Competencies) ของครู เพื่อนำผลที่ได้มาจัดกลุ่มหลักสูตรรวมถึงแบ่งกลุ่มครูที่มีช่องว่างด้านขีดความสามารถด้านดิจิทัลตามกลุ่มที่เหมาะสม เช่น กลุ่มขีดความสามารถด้านความปลอดภัยทางดิจิทัล และกลุ่มขีดความสามารถด้านการสื่อสารและความร่วมมือ เป็นต้น

Citation : ทวีวัฒน์ เจระจิตติ, ตระกูล จิตวัฒนากร, และ วงศ์วิศว์ หมื่นเทพ. (2568). แนวทางการส่งเสริมทักษะดิจิทัลสำหรับครูไทยในยุค 4.0. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, *9*(1), 303-316. https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.19

เอกสารอ้างอิง (References)

กิตติศักดิ์ สังฆะกาโล และคณะ. (2565). *การใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน*. https://www.starfishlabz.com/blog/760

ฐานเศรษฐกิจ. (2564). *ผ่างบประมาณ “กระทรวงศึกษาธิการ” ใช้อะไรในปี 2566 ถึงได้สูงสุด 3.25 แสนล้านบาท*. https://www.thansettakij.com/insights/517964

นวพัฒน์ เก็มกาแมน. (2563). *แนวทางการพัฒนาการรู้ดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7*. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

ปิยนันท์ สวัสิ์ศถุงฆาร. (2561). *70-20-10 Rule สัดส่วนการเรียนรู้แบบผสมผสาน*. https://drpiyanan.com/2018/11/19/702010/

พรชนิตว์ ลีนาราช. (2560). *ทักษะการรู้ดิจิทัลเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้*. คณะมนุษยศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เพ็ญจันทร์ กิตติวัฒน์. (2555). *ครูตามแนวคิดของ Constructivism*. https://www.gotoknow.org/posts/204088

ภัทรพันธุ์ นิธิวรัตน์สกุล และคณะ. (2565). *การเรียนรู้ดิจิทัลสำหรับครูยุคใหม่*. วิทยาลัยสงฆ์พิจิตร, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สนอง โลหิตวิเศษ. (2559). *ชุมชนการเรียนรู้*. คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. https://ejournals.swu.ac.th/index.php/ENEDU/article/view/7820

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2566ก). *Digital Literacy คือ อะไร*. https://www.ocsc.go.th/DLProject/mean-dlp

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2566ข). *การพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของข้าราชการด้วยเครื่องมือประเมิน*. https://www.ocsc.go.th/DLProject/dev-skill-dlp

สุภาพรรณ อนุตรกุล. (2564). *ทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล*. https://erp.mju.ac.th/acticleDetail.aspx?qid=1246

เอกปวีร์ สีฟ้า. (2565). *ชวนรู้จัก Digital Mindset - ของดีที่ครูต้องมี*. https://www.educathai.com/knowledge/articles/665

Citation : Jerachitti, T., Chitwathanakorn, T., & Muenthep, W. (2025). Developing Digital Literacy for Thai Teachers in the 4.0 Era. *Journal of Local Governance and Innovation, 9*(1), 303-316. https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.19

Citation : ทวีวัฒน์ เจระจิตติ, ตระกูล จิตวัฒนากร, และ วงศ์วิศว์ หมื่นเทพ. (2568). แนวทางการส่งเสริมทักษะดิจิทัลสำหรับครูไทยในยุค 4.0. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, *9*(1), 303-316. https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.19